

Trends in Primary Education Programs in the World and Turkey¹

Mehmet GÜLTEKİN²

ABSTRACT. In this study, trends in primary education programs in the world and Turkey were investigated. During the study, first, trends in education and primary education were described, and then these trends were investigated. Finally, the trends concerning primary education programs are; being careful about the connections among courses in the programs, being flexible in the use of time where programs are decided by a central committee, reassessing the programs to fit the needs of the era, preparing the programs by expert institutions, helping children gain the skills and abilities related to employment and social participation through life-long learning programs, giving importance to foreign language education, civic rights education, individual education, social education and health education. The trends in the teaching-learning process of primary education are; integrating information and technology sources into classrooms, giving importance and priority to group work and independent learning. The trends related to teaching learning materials are; diversifying the use of teaching learning materials, using the internet widely and producing the materials electronically. Moreover, it was also observed that the trends in primary education programs in Turkey improve closely with the trends in the world.

KeyWords: Primary education, education program, primary education program, trends

SUMMARY

Purpose and significance: In general, primary education which serves to the most widespread mass in educational system is an educational step that aims to fulfill culturalization and bringing productive individuals up. In this respect, primary education plays an important role in terms of society and individuals because there is a strong relationship between qualified education that individuals have and the quality of the society. The way to provide a quality primary education is strongly related with quality primary education programs.

Primary education reflects the social, economical and cultural conditions of a country. Thus, it is affected by the changes and improvements that a country experience. Moreover, primary education is affected by the trends in the world along with its own country, and is subject to changes in terms of structure and organization. In this respect, changes happening in the structure and organization of primary education affect primary education programs. Obviously, these trends enlarge the perspectives of the countries in order to prepare and apply more qualified primary education programs.

Methods: In this theoretical study, trends in primary education programs in Turkey and in the World were examined. In the study, first, the trends in education and primary education, and then educational programs and primary education programs were investigated. While trends were being investigated, subjects in the literature which were thought to be the orientation were taken as the basis.

Results: The results reveal that, the tendency moves from school time to learning time and place, teacher centered to student centered, course book to educational sources, subject knowledge to process knowledge (learning to learn), same approach for everyone with a different learning rate and style, structures to multiple access points, and general teaching to individual learning. The trends in primary education are; providing democracy in education, giving every child the opportunity to get primary education, giving importance to new improvements in primary education, providing more after-school activities and fostering parents to take part in these activities, having more often and comprehensive

¹ This article has been presented at the 8th National Primary Education Symposium, organized by Eskişehir Osmangazi University Education Faculty.

² Assoc. Prof. Dr. Mehmet GÜLTEKİN, Anadolu University, mgulteki@anadolu.edu.tr

reforms in primary education, increasing the authority of local governments in primary education, having children benefit from pre-school education for at least two years before getting into primary education, decreasing the number of students in the classrooms for the first two or three years of primary education, taking program outputs and assessment results for passing between grades, not doing teaching on Saturdays by lengthening the weekly teaching hours, splitting the teaching year to three or four terms, providing lunch at schools, having progressive and regular assessment, applying standard tests and external assessment, distributing standard test results, preventing class-repetitions, applying a separate test to complete primary education. Trends in programs are; programs to cover technology literacy from the early ages and play a key role for the teacher affecting students directly, giving homework as project work, perceiving learning as a process which goes on both at school and at home, having the program cover out-of-school activities, having learners be perceived as a part of the society, having problem solving skills before fronted, having programs raise individuals qualified with the skills that business world needs, having teachers be a guide other than the source of information or authority. The trends related to primary school programs are; integrating information and communication technologies into classrooms, giving primary importance to group work and independent learning. The trends in teaching-learning materials are; having a variety in the use of teaching-learning materials, having the internet used widely and producing the materials electronically.

Discussion and Conclusions: When the trends related to primary education in the world are closely investigated, it could be confirmed that the primary programs in Turkey are appropriate to these trends. However, when the trends in primary education programs in the world are taken into consideration, there need to be some regulations and improvements done in order to have more qualified primary education program in Turkey. In this respect, primary education programs should; be flexible enough to be used locally, be adapted regularly in accordance with the contemporary improvements, problem solving, critical thinking, creativity skills should have a priority in life-long learning scope, should be improved in order to address the students' interests and abilities, should cover civics education with a special interest, and be supported by information and communication technologies with possible resources.

Dünyada ve Türkiye’de İlköğretim Programlarındaki Yönelimler³

Mehmet GÜLTEKİN⁴

ÖZ. Bu çalışmada, dünyada ve Türkiye’de ilköğretim programlarındaki yönelimler incelenmiştir. Çalışma kapsamında önce eğitimdeki ve ilköğretimdeki yönelimlere değinilmiş, daha sonra da ilköğretim programlarındaki yönelimler incelenmiştir. Sonuçta ilköğretim programlarıyla ilgili yönelimler; programlarda dersler arasındaki bağlantılara dikkat edilmesi, programların merkezi olarak belirlendiği ülkelerde belirlenen zamanı kullanma konusunda yerel esnekliğe yer verilmesi, programların çağın gereksinimlerine göre yeniden gözden geçirilmesi, programların ilgili uzman kuruluşlar tarafından hazırlanması, programlarda çocuklara yaşam boyu öğrenme kapsamında, istihdam ve sosyal katılımı ilişkili yetenek ve becerilerin kazandırılması, programda yabancı dil öğretimine önem verilmesi, programlarda vatandaşlık eğitimi, bireysel eğitim, sosyal eğitim ve sağlık eğitimi konularına önem verilmesidir. İlköğretim programlarında öğretme-öğrenme sürecine yönelik yönelimler; sınıflara bilgi ve iletişim teknolojilerinin entegre edilmesi, grup çalışması ve bağımsız öğrenmeye önem ve öncelik verilmesi; öğretme-öğrenme materyalleri kapsamındaki yönelimler ise öğretme-öğrenme materyallerinin kullanımında çeşitlilik sağlanması, internetin yaygın olarak kullanılması ve materyallerin elektronik olarak üretilmesidir. Ayrıca, Türkiye’de ilköğretim programlarının dünyadaki yönelimlere paralel bir gelişme izlediği görülmüştür.

Anahtar sözcükler: İlköğretim, eğitim programı, ilköğretim programı, yönelim

GİRİŞ

Genel olarak eğitim sistemi içerisinde en yaygın kitleye hizmet eden ilköğretim, toplumsallaştırma, kültürlenme ve üretken birey yetiştirme amaçlarının gerçekleştirilmeye çalışıldığı eğitim basamağıdır. Bu yönüyle ilköğretim, toplumsal ve bireysel açıdan önemli bir işlev görmektedir. Çünkü bireylerin ilköğretimde nitelikli bir eğitim almaları ile toplumun niteliği arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır. Bireylere nitelikli bir ilköğretimin sağlanmasının yolu da nitelikli ilköğretim programlarından geçmektedir.

İlköğretim, içinde bulunduğu ülkenin sosyal, ekonomik ve kültürel koşullarına özgü özellikler göstermekte; ülkede meydana gelen değişme ve gelişmelerden etkilenmektedir. Ayrıca ilköğretim, yalnızca kendi ülkesindeki değil, dünyadaki yönelimlerden de etkilenmekte; yapı ve işleyiş bakımından değişikliklere uğramaktadır. Bu kapsamda dünyada ilköğretimin yapı ve organizasyonunda meydana gelen değişme ve yönelimler, ilköğretim programlarına da yansımaktadır. Kuşkusuz, dünyadaki yönelimler daha nitelikli ilköğretim programları hazırlama ve uygulama bakımından ülkelere yeni ufuklar açmaktadır. Dünya, son yıllarda büyük küresel bağlılıklar ve ülkelerin ekonomilerinde kısa dönemli dramatik değişikliklerin bir sonucu olarak gözle görülür biçimde değişmektedir. Bu değişmelere paralel olarak ülkeler, okulöncesi eğitimden yükseköğretime değin eğitimin uzun dönemli yararlarının bireyler ve toplumlar tarafından kabul edilmesi nedeniyle, öğrenme fırsatlarının artırılmasına yönelik güçlü bir istek duymaktadırlar. Ülkeler, eğitim sistemlerindeki gelişmeyi sağlama ve yönlendirmeye yönelik etkili yaklaşımların belirlenmesinde, artan bir biçimde kendi ülkelerindeki eğitimi uluslararası göstergelerle karşılaştırmaya çalışmaktadırlar (UNESCO, 2005). Bu çalışmada, dünyada ve Türkiye’de ilköğretim programlarındaki yönelimler incelenmeye çalışılmıştır. Çalışma kapsamında, önce eğitimdeki ve ilköğretimdeki yönelimlere değinilmiş, daha sonra da ilköğretim programlarındaki yönelimler incelenmiştir.

³Bu çalışma Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi tarafından 21-23 Mayıs 2009 yılında düzenlenen VIII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

⁴Doç. Dr. Mehmet Gültekin, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, E-mail: mgulteki@anadolu.edu.tr Tel: 0 (222) 335 05 80 / 34 25

Eğitimdeki Yönelimler

Eğitim bir ada değildir; bu nedenle yalnızca kendi alanındaki değil toplumdaki demografik, ekonomik, politik ve teknolojik değişikliklerden ve toplumsal dönüşümlerden etkilenmektedir (Good, 1999). Değişimi sürükleyen ve tüm toplumu biçimlendiren dört temel kuvvetten söz edilmektedir. Bunlar *küreselleşme, nüfus, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki devrim ve değerlerdeki* değişimdir (Leonie, 2008). Benzer biçimde Stewart'a (2010, s.97-114) göre beş küresel yönelim, yeni nesillerin ortam/bağlamını dönüştürmektedir. Bu yönelimler *ekonomi, bilim ve teknoloji, nüfus güvenlik ve vatandaşlık ile eğitimidir*. Jerald (2009) ise dünyayı, dolayısıyla bireylerden beklenen becerileri etkileyen etmenleri, iş yerlerindeki bilgisayar teknolojisinin yarattığı *otomasyon*; teknolojik ve politik değişimlerle desteklenen *küreselleşme*; teknoloji, küreselleşme ve rekabetin ortaya çıkardığı *şirketler*; hızla değişen, çeşitlenen ve yaşlanan *nüfus* ve giderek artan kişisel *risk ve sorumluluk* olarak belirtmektedir.

Değişime etki eden kuvvetler incelendiğinde, bunların küreselleşme, nüfus ve bilgi-iletişim teknolojilerinin olduğu görülmektedir.

- *Küreselleşme*: Bu kuvvet, “ekonominin özellikle ticaret ve finans olgusunun dünya üzerinde artan entegrasyonu” olarak ifade edilmektedir. Daha çok küreselleşmenin ekonomik boyutunu vurgulayan bu tanım, küreselleşme kavramını sınırlamaktadır. Nitekim Ulrich Beck, daha kapsamlı bir bakış açısıyla küreselleşmenin iletişim teknolojileri, ekoloji, ekonomi, çalışma organizasyonu, kültür ve çağdaş yaşam gibi boyutları içerdiğini belirtmektedir (Leonie, 2008). Ekonomilerin küreselleşmesi ve Asya'nın ekonomideki yükselişi 21. yüzyılın önemli yönelimlerden biridir (Stewart, 2010, s.97-114).
- *Nüfus*: Değişimi sürükleyen çok boyutlu kuvvetlerden biri nüfustur. Nüfusun yaş gruplarına göre dağılımında yaşanan değişimler, devlet harcamalarının tüm kategorilerini, özellikle sosyal güvenlik, halk sağlığı ve eğitimi önemli ölçüde etkilemektedir. Nüfus bağlamında göçler, nüfus boyutunu etkileyen önemli bir yönelimdir. Bu durum eğitimcileri, önceki yıllardan farklı gereksinimleri olan öğrenci nüfusuyla karşı karşıya getirmektedir (Leonie, 2008). Örneğin, 1990'dan bu yana, Çin, Hindistan ve Rusya'daki 3 milyondan fazla insan kapalı ekonomilerden küresel ekonomiye sahip ülkelere göç etmişlerdir (Stewart, 2010, s.97-114).
- *Bilgi ve iletişim teknolojileri*: Değişmeyi hızlandıran diğer bir kuvvet de bilgi iletişim teknolojileridir. 50 yıl önce bilgisayarın keşfiyle ortaya çıkan bilgi iletişim teknolojileri, internetin de sürece katılmasıyla daha fazla dikkat çekmiş ve kullanılır olmuştur (Leonie, 2008).

Eğitime etki eden kuvvetlerden bilgi ve iletişim teknolojilerinin, aynı zamanda küreselleşmeyi de tetiklediği görülmektedir. Nitekim bilgi ve iletişim teknolojileri, eğitime etki eden önemli bir kuvvet ya da etmen olarak görülmekte ve öne çıkarılmaktadır. Miller (2001) 21. yüzyılda teknolojinin eğitime etki eden, hem bir fırsat hem de bir risk faktörü olduğunu belirtmektedir. Stevenson (2002) okul etkinliklerinin planlanması ve düzenlenmesini etkileyen potansiyel on eğitim yönelimi içinde teknolojinin de olduğunu belirterek, teknolojinin gelecekte eğitimsel anlayışlara egemen olacağını vurgulamaktadır. Buna göre teknoloji, okul etkinliklerinin planlanması ve düzenlenmesi, diğer okullarla iletişimin sağlanması, öğretim giderlerinin azaltılması ve öğretimin desteklemesinde önemli fırsatlar sunmaktadır.

Wilmarth (2010, s.80), 21. yüzyılda teknolojinin kültür, toplum, öğretme ve öğrenme üzerinde etkileri bulunduğunu belirterek iletişim teknolojileri çağında, dünyamızın ve içindeki birçok kültürün ve düşünme biçimlerinin artık eskisinden çok daha ilişkili duruma geldiğini

ileri sürmektedir. Stewart'a (2010, s.107-109) göre de, bugünün dünyasında öğrenimlerini tamamlayacak öğrenciler, bizim yetiştiğimiz dünyadan tümüyle farklı olacaktır. Teknoloji sayesinde çocuklar yörelerinin değil, küresel dünyanın çocuklarıdır. Bugünün teknoloji dostu çocukları artık küresel öğrenmenin araçlarına çoktan sahiptirler. Eğitimin bir öğretmen ve bir kara tahta ile eş anlamlı olduğu dönem geride kalmıştır.

Hay ve Roberts'ın (1989)da belirttiği gibi, gelecekte teknoloji daha güçlü, kullanışlı ve karmaşık olacaktır. Dünya daha fazla birbirine bağlı olacak, toplumlar daha uygun yaşam biçimi isteyecek, kurumların daha kolay ve hızlı hizmet vermesi beklenecek, halk eğitimine alternatifler oluşacak, nitelikli öğretmen ve yönetici gereksinimi artacak, öğretmen ve yöneticilerin yetiştirilmesi ve istihdamında alternatif yaklaşımlar benimsenecektir. Buradan hareketle, gelecekte toplumsal yaşam ve eğitim bugünkünden çok farklı olacaktır.

Eğitim uzun dönemli bir yatırımdır; aynı zamanda eğitim sosyal ve ekonomik değişimin sürekli baskısıyla karşı karşıyadır. Bu durum, eğitimci ve karar vericileri gelecek için plan yapmaya zorlamaktadır. OECD (2008) hazırladığı raporda, eğitimi biçimlendiren çok yönlü yönelimleri şu başlıklar altında ele almaktadır:

1. *OECD Ülkelerinin Yaşlanması*
 - Çocuk sayısının azalması
 - Yaşam ömrünün artması
 - Yaş yapılarının değişmesi
2. *Küresel Sorunlar*
 - Gezegenin kalabalıklaşması
 - Zenginlik ve yoksulluğun uluslararası boyutta bölünmesi
 - Nüfusun göçlerinin olması
 - Çevreyle ilgili küresel tehditlerin oluşması
3. *Yeni Ekonomik Oluşumlar*
 - Küresel ekonominin oluşması
 - Bilgi yoğunluklu hizmet ekonomilerinin oluşması
4. *İş ve Çalışma Dünyasındaki Değişmeler*
 - İşin yaşamda daha az egemen olması
 - İşgücü piyasasına daha az güvenle katılmak
 - Kadının iş yaşamına daha fazla katılması
5. *Öğrenen Toplum*
 - Eğitimle ilgili kazanımlar
 - Eğitimde yatırımın artması
 - Küresel eğitim örüntüleri- eşitsizlikler ve öğrenci akışı
6. *Bilgi İletişim Teknolojileri: Gelecek Nesil*
 - Dijital devrimin gerçekleşmesi
 - Web'in yaygınlaşması
 - Web 2,0'a doğru
7. *Vatandaşlık ve Devlet*
 - Politik katılma biçiminin değişmesi
 - Refah devletinin rolü-daha küçük devlet
8. *Sosyal Bağlantılar ve Değerler*
 - Daha farklı ailelerde yaşama
 - Daha az sosyal etkileşim
 - Evrimleşen değerler
9. *Sürdürülebilir Zenginlik*
 - Artan zenginlik, artan enerji tüketimi
 - Artan eşitsizlik
 - Sağlık riskleri olan yaşam biçimleri

Gelecekçiler ise gelecekte Amerika'nın karşı karşıya kalacağı uzun dönemli yönelimleri belirlemişlerdir. Eğitimi doğrudan ve dolaylı olarak etkileyen bu yönelimler şöyle sıralanabilir (Good, 1999):

- Ekonomi ve toplumda teknolojinin etkisinin artması
- Eğitimin tüm toplumda ve yaşam boyunca yaygınlaşması
- Orta sınıfın azalması; zenginler ve yoksullar arasındaki uçurumun derinleşmesi
- Şehirleşmenin artması
- Hizmet sektörünün gelişmesi
- Bilgi endüstrisi ve bilgi bağımlı toplumun ortaya çıkması
- Holdingleşme ve şirket evliliklerinin artması
- Küresel ekonominin yaygınlaşması
- Geleneksel çekirdek aileye dönüş yaşanması
- Kişisel ve meslek hareketliliğinin artması
- Halka yönelik harcamaların kullanımında sorumluluk duygusunun gelişmesi
- Özel yaşamın gizliliğine yönelik ilginin artması
- Devlet hizmetlerinin özelleştirilmesinin artması

Bu yönelimlerin ülkemizde de gözlemlendiği söylenebilir. Özellikle, teknolojinin yaygınlaşmasının bir sonucu olarak ülkemizdeki toplumsal ve ekonomik yaşamın dünyadaki yönelimlerle örtüştüğü gözlenmektedir.

Good (1999) son 30 yılda Amerika'da ortaya çıkan ve devam eden yönelimlerin eğitime etkisini incelemiştir. Bu incelemeye göre sosyal, ekonomik, teknolojik, demografik, politik yönelimler eğitimde, eğitim teknolojisindeki yeni gelişmelerde eğitim ortamlarında değişmelere neden olmaktadır. Bu kapsamda eğitim sistemi ve eğitim ortamları şöyle bir yönelim içindedir:

Tablo 1. Eğitim sistemi ve eğitim ortamlarındaki yönelimler

Eğitim Sistemindeki Yönelimler	
<i>.....dan/den</i>	<i>.....a/e</i>
Yüksek uyum	Yüksek başarı
Zaman yönelimli	Sonuç yönelimli
İş yoğunluklu	Sermaye yoğunluklu
Konu bilgisi	Süreç bilgisi (öğrenmeyi öğrenme)
Alışkanlık biçiminde öğrenme, hatırlama	Eleştirel düşünme
Akademik başarısızlığa odaklanma	Akademik güce odaklanma
Devlet tarafından	Devlet işbirliğiyle
Eğitim Ortamlarındaki Yönelimler	
<i>.....dan/den</i>	<i>.....a/e</i>
Okul zamanı	Öğrenme zamanı ve yeri
Öğretmen merkezli	Öğrenci merkezli
Ders kitabı	Eğitim kaynakları
Herkes için bir yaklaşım	Farklı öğrenme oran ve stili
Yapılar	Öğrenme için çoklu erişim noktaları
Genel öğretim	Bireyselleştirilmiş öğretim

Tablo 1'de görüldüğü gibi eğitim sistemleri ve öğrenme ortamları, daha esnek, bireyi temel alan ve süreci önemseyen bir anlayışa doğru evirilmektedir.

Türkiye'nin de üyesi olmaya çalıştığı Avrupa'da eğitim, okul ve programlarda görülen kimi yönelimler de şöyle belirtilmektedir (Vogl, 2009):

- Avrupa ülkelerinde genelde bugünkü okul sistemi 19. yüzyıldan önce tamamlanmıştır: İlköğretim herkes için ulusun gereksinimleri, din eğitimi ve iş dünyasının gerekliliklerini yerine getirmiştir.
- Yirminci yüzyılın ikinci yarısındaki gelişmeler, Avrupa'da köklü sosyal ve ekonomik değişmelere neden olmuştur. Küreselleşme ve uluslararası bütünleşme, işbirliğinin yanı sıra rekabeti de beraberinde getirmiştir.
- Bu yeni durumun meydan okumasına yanıt vermek için Avrupa ülkeleri bilgiyi en uygun kaynak ve kişisel gelişimin gücü olarak tanımışlardır. Gerekli bilgiye sahip olan insanlar, becerileri öğrenmişler ve onu kullanarak yeterliklerini geliştirmişlerdir. Bu yalnızca ekonomik ve teknolojik ilerlemeyi teşvik etmekle kalmamış; aynı zamanda kişisel gelişimi de sağlamıştır.
- Sosyal uyum için eğitimden, sosyal bütünleşme için eğitime geçiş olmuştur. Geleneksel okul sistemi, bir sosyal statü için bireyleri eğitime anlayışını benimsemiş ve ortaya çıkan sosyal yapıyı desteklemiştir. Bugün eğitim sosyal eşitsizlikleri azaltma, çatışmalardan sakınma, saygı ve hoşgörüyü öğrenme ve İnsan Haklarını korumanın bir yolu olarak görülmektedir.
- Avrupa "herkes için okul" politikasında başarılı olmuştur. İstisnalar olmakla birlikte, Avrupa ülkelerinde zorunlu eğitimdeki okullaşma oranı yüksektir. Çoğu ülke bir sonraki aşamayı planlamaktadır; nicelikten sonra nitelik ve daha sonra eşitlik ülkelerin gündemindedir.
- Tüm ülkelerde program; ana dil, yabancı dil, matematik ve fenle ilgili bilgi ve beceriler, kişisel ve yaşamsal beceriler ve etik değerler üzerine odaklanmaktadır. İletişim, problem çözme, yaratıcı ve analitik düşünme, takım çalışması, öğrenmeyi öğrenme vb. beceriler ön plana çıkmıştır.
- Okul sisteminden yeni beklentiler bulunmaktadır. Avrupa ülkeleri bilgi toplumunda vatandaşları için gerekli olacak ve etkin rol oynayacak bilgi, beceri, yeterlik ve tutumların belirlenmesiyle ilgilenmektedirler.
- Nitelikli okuma yazma ve aritmetiğin bir gereklilik olduğu; ancak başarılı bir yaşam için yeterli olmadığı konusunda görüş birliği bulunmaktadır. Okul sistemleri; iletişim, problem çözme, liderlik, muhakeme, yaratıcılık, motivasyon, takım çalışması ve öğrenmeyi öğrenme gibi özgün becerileri ve çok yönlü yeterlikleri kazandıracak biçimde düzenlenmeye çalışılmaktadır.
- Avrupa ülkeleri; öğrenmede başarıyı artırmak, daha rekabetçi olmak ve nitelik anlayışını geliştirmek için okul sistemlerinin niteliği ile yakından ilgilenmektedir. Öğretmenlere yeni öğretim yöntemleri (takım çalışması, projeler) geliştirme konusunda yetki verme, onları daha fazla destekleme (okul temelli destek, yardımcı öğretmen, denetleme) ve öğrenciye bireysel destek sağlayan bilgi iletişim teknolojilerini artırma, bu kapsamda gerçekleştirilmeye çalışılan uygulamalardır.
- Avrupa ülkeleri ulusal gelirlerinin önemli bir kısmını (ortalama %5) eğitim için paylaşmaya ayırmaktadır.
- Okulöncesi eğitim, eğitim sisteminin vazgeçilmez bir parçası durumuna gelmiştir. Kimi ülkede çocuklar 3-4 yaşında eğitime katılırken, kimi ülkelerde çocuklar daha erken eğitime başlamaktadır. Çoğu ülkede okulöncesi eğitim kurumlarına devam isteğe bağlıdır. Zorunlu ilköğretim 5-6 yaşında başlamaktadır. Özellikle kuzey ülkelerinde zorunlu eğitime başlama yaşı 7'dir ve zorunlu eğitim kesintisiz 9-10 yıllık bir sürede 15-16 yaşına kadar sürmektedir.
- Avrupada zorunlu eğitim genelde ortaöğretimin ilk basamağının sonuna kadar sürmektedir. Avrupadaki öğrencilerin çoğu için 15 yaşlarında farklı okul ve alan seçimi sözkonusudur. İlköğretim programı her ülkede aynı zorunlu dersleri kapsamakta ve genelde ana dili ve matematiğe daha fazla zaman ayrılmaktadır. Sanat ve spor etkinliklerine de haftalık zaman çizelgesinde daima yer verilmektedir.
- Genelde ortaöğretime geçiş, ilköğretimi başarıyla bitirmeyi gerektirmekte ve genelde 15 yaşında öğrencilerin yarısı ortaöğretimin zorunlu olan düzeyine başlamaktadır.
- Öğretmenlik mesleğinde belli yönelimler bulunmaktadır. İlk ve ortaöğretimde tüm öğretmenler yükseköğretim düzeyinde eğitim almaktadırlar. Okullar ve dolayısıyla öğretmenler ders kitaplarını seçmede ve kullanacakları öğretim yöntemlerini belirlemede özgürdürler. Öte yandan program içeriğini belirlemede çok az söz sahibidirler. Öğretmenlerin çoğu kadındır ve çoğu öğretmen emeklilik sınırındadır. Hizmetiçi eğitim, zorunlu ya da mesleki gelişim ve ücret artışı için gereklidir.
- Avrupa ülkelerinde öğretmenlik mesleği, etkin nüfusun %2'sinden fazlasını temsil etmektedir. Tüm ülkelerde kadın öğretmenlerin oranı, eğitim düzeyi yükseldikçe azalmaktadır. Haftalık zaman çizelgesi, öğretim yöntemleri, ders kitaplarının seçimi, çocukların sürekli değerlendirilmesine yönelik kararlar tümüyle ve her zaman okullar tarafından alınmaktadır.
- Eğitime ilişkin uluslararası kuruluşlar (UNESCO, Avrupa Birliği Eğitim ve Yetiştirme Komisyonu, Euridyce Network ve OECD vb.) eğitimle ilgili öngörüler oluşturmaktadır. Bu kuruluşlar, özellikle

ilköğretimde tüm çocukların ilköğretimden yararlanması ve cinsiyet açısından bir ayrım olmaması için ülkelere yardım etmektedirler.

Özet olarak toplumlar, tarım toplumundan sanayi toplumuna, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçmişler, eğitim sistemleri de bu değişmeye paralel bir dönüşüm geçirmişlerdir. Tarım toplumunda eğitim yönetenlerle sınırlı tutulmuş, sanayi toplumunda kitle eğitimi önem kazanmıştır. Bilgi toplumunda ise bilginin önem kazanması ve bilginin yayılmasıyla eğitim okulla sınırlı kalmamış, eğitimin yaşam boyu devam etmesi benimsenmiştir (Akkoyunlu, 1998, s.9). Toplumlardaki bu gelişmeye paralel olarak tarım toplumunda eğitimin ezbere dayalı ve aktarmacı olduğu, sanayi toplumunda sorgulayıcı ve eleştirel düşünmeye ağırlık verildiği, bilgi toplumunda ise yaratıcı düşüncüyü ön plana çıkardığı ileri sürülmektedir (Demirel, 2001, s.142).

Toplumsal gelişmelerin yanı sıra eğitim bilimi alanındaki gelişmeler de eğitim uygulamalarını derinden etkilemektedir. Özellikle öğrenme alanında ileri sürülen kuramlar, eğitim uygulamalarını yönlendirmektedir. Öğrenme alanındaki paradigma değişikliklerinden biri de davranışçı kuramdan yapılandırmacı kurama doğru bir yönelmedir (Gültekin, Karadağ ve Yılmaz, s.504). Nitekim son yıllarda eğitim bilimciler ve öğretmenler tarafından yapılandırmacı yaklaşım uygulamaları öne çıkarılmaktadır (Littledyke, 1998, s.13). Bu yaklaşımla birlikte öğretmenler, öğrencilerin potansiyellerini ortaya çıkarmak ve artırmak için uygulamalar yapmaktadırlar (Hayes, 2006, s.49-50). Yapılandırmacılığa göre yeni öğretim programları, öğrencilerin merak, sorgulama, odaklanma, şüphe, yaratıcılık ve gözlem becerilerini geliştirmelidir (Jacobs, 2010, s.45). Ayrıca yeni öğretim programlarında öğrencilerin etkin öğrenmesi vurgulanmaktadır (Blenkin ve Kelly, 1998, s.34).

İlköğretim ve İlköğretim Programlarındaki Yönelimler

Dünyada, eğitimde gözlenen yönelimlere paralel olarak ilköğretimde de önemli yönelimler gözlenmektedir. Bu yönelimler şöyle sıralanabilir:

Eğitimde demokratikleşmenin sağlanması: Eğitimde demokratikleşme ilköğretimin hedef ve amaçlarındaki en önemli vurgulardan biridir. İngiltere’den Japonya’ya, Şili’den Amerika’ya kadar tüm dünyada gerçekleştirilen reformlarda demokrasi önemli biçimde yer almakta ve öne çıkmaktadır. Tüm dünyada eğitimci ve karar vericiler, 21. yüzyılda etkili vatandaşlık için gerekli bilgi ve becerilerin belirlenmesi üzerinde durmaktadırlar (Mc Carty ve Quinn, 2009).

Tüm çocukların ilköğretimden yararlandırılması: Her ülkedeki her çocuğun ilköğretilmesini tamamlama fırsatının sağlanması, evrensel olarak kabul edilmiş ve desteklenmiş hedefler arasında yer almaktadır. Bu nedenle, 6-8 Eylül 2012 tarihlerinde, Birleşmiş Milletlerce gerçekleştirilen toplantıda, Milenyum Gelişim Amaçlarının 2. maddesinde 2015 yılına kadar kız ve erkek tüm öğrencilerin ilköğretim olanağına kavuşturulması hedeflenmektedir (Bruns, Mingat ve Rakotomalala, 2003, s.1-2).

İlköğretimin amaçlarındaki yeni vurgular: İlköğretimde vurgulanan ve öncelikli olarak düşünülen amaçlar, “kişisel ve duygusal gelişme”, “yaratıcı gelişme”, “bilişsel gelişme” ve “yaşam boyu öğrenme”nin yanı sıra “yaşam becerileri” ve “sürdürülebilir gelişme”dir (Amadio, Gross, Ressler ve Truong, 2004, s.7).

İlköğretimde okul sonrası öğrenme etkinliklerinin artırılması ve okul çalışmalarına ailelerin katılımının teşvik edilmesi: ABD’de yapılan bir çalışmada ilköğretimdeki yönelimlerden biri, ilköğretim okullarında okul sonrası öğrenme etkinliklerinin artırılması çabalarıdır. Okullar, okul sonrası kulüp etkinlikleri sağlamaya çalışmanın yanı sıra okul çalışmalarına ailelerin katılımını teşvik etmektedirler (Easton, Knight ve Kendall, 2004, s.2).

İlköğretim programlarında sıklıkla reform yapılması: Son yıllarda ilköğretim programlarında reform yapma yöneliminde bir artış olduğu gözlenmektedir (Metais, 2003, s.10; Pepper, 2008; Miralao ve Gregorio, 2000).

Bu yönelimlerin dışında, Metais (2003, ss.4-83), INCA (International Review of Curriculum and Assessment) ülkelerinde(Avustralya, Kanada, İngiltere, Fransa, Almanya, Macaristan, İrlanda, İtalya, Japonya, Kore, Hollanda, Yeni Zelanda, Kuzey İrlanda, İskoçya, Singapur, İspanya, İsveç, İsviçre, Amerika Birleşik Devletleri ve Galler) ilköğretimdeki kimi değişim ve yönelimlerdegeğindiği çalışmada sözü edilen değişme ve yönelimler şöyledir (Gültekin, 2007, ss.486-489):

Yerel yönetimlerin yetkisinin artırılması: INCA ülkelerinde yönetim ve nitelik arasında bir bağlantı olduğuna inanılmakta ve bu nedenle yetki paylaşımının artırılmasına ve yerel yönetimlerin yetkilerinin artırılmasına yönelik bir yönelim gözlenmektedir.

Çocukların ilköğretime başlamadan önce en az iki yıl okulöncesi eğitimden yararlanması: INCA ülkelerinin tümünde çocukların ilköğretime başlamadan önce en az iki yıl okulöncesi eğitimden yararlanması konusunda güçlü bir yönelim bulunmaktadır.

Zorunlu eğitimin ilk iki ya da üç sınıfında, sınıflardaki öğrenci sayısının azaltılması: Tüm INCA ülkelerinde, özellikle ilköğretimin ilk üç yılında sınıflardaki öğrenci sayısının azaltılmasına yönelik güçlü bir hedef bulunmaktadır.

Basamaklar arasındaki geçiş için program çıktıları ve değerlendirme sonuçlarının dikkate alınması: INCA ülkelerinde ilköğretim yapı olarak ilköğretime bağlı zorunlu okulöncesi okul ya da sınıfların yanı sıra, ortaöğretimin ilk yıllarını da içermektedir. Günümüzde, bu basamaklar arasındaki geçiş için program çıktıları ve değerlendirme sonuçlarını dikkate alma yönelimi gözlenmektedir.

Haftalık iş günü öğretim süresini uzatarak cumartesi günü öğretim yapılmaması: Cumartesi günü de öğretim yapılan bazı INCA ülkelerinde, haftalık iş günü öğretim süresini uzatarak cumartesi günü öğretim yapılmaması yönelimi artmaktadır.

Öğrencinin yaşı arttıkça günlük öğretim süresinin artırılması: İlköğretimde günlük öğretim süresi ortalama 4 ya da 5 saat olan INCA ülkelerinde öğrencinin yaşı arttıkça günlük öğretim süresinin artırılmasına yönelik bir yönelim söz konusudur.

Öğretim yılının eşit uzunlukta üç ya da dört yarıyla bölünmesi: INCA ülkelerinde genel olarak ilköğretimde öğretim yılı eşit uzunlukta iki ya da üç yarıyla bölünmektedir; ancak yeni modeller de benimsenmekte ve öğretim dönemlerinin ve tatil aralıklarının sayısını artırma gibi yönelimler ortaya çıkmaktadır.

Okullarda öğle yemeği verilmesi: INCA ülkelerinde haftalık işgünü ile ilgili diğer bir yönelim de okullarda öğle yemeği verme yönündedir. Öğrencilerin geleneksel olarak öğle yemeği için eve gitme yönelimi giderek azalmaktadır.

Değerlendirmenin düzenli ve sürekli olması: Tüm INCA ülkelerinde öğretmenler, öğrencileri düzenli olarak değerlendirir ve öğrencilerin ilerlemesini kaydeder.

Standart testler ve dış değerlendirme yapılması: INCA ülkelerinde, ilköğretimde eğitim çıktılarının niteliğinin ve program gereksinimlerinin karşılanıp karşılanmadığını belirlemek amacıyla zorunlu ya da isteğe bağlı, ulusal ya da eyalet bazında, standart testler ve dış değerlendirme yapılmasına doğru bir yönelim bulunmaktadır.

Standart test sonuçlarının duyurulması: INCA ülkelerinde bu yönelim, standartların yükseltilmesinin yanı sıra ailelere okul seçiminde yardımcı olmaktadır. Kimi ülkelerde test sonuçları okullara gönderilmekte, sonuçların okullar ve bireyler tarafından paylaşılmasına sınırlama getirilmektedir.

Sınıf tekrarının yapılmaması: Çoğu INCA ülkesinde, öğrencilerin bir üst sınıfa geçişi doğrudan gerçekleşmekte, sınıf tekrarı yapılmamaktadır. Ancak kimi ülkelerde öğrenciler için sınıf tekrarı söz konudur.

İlköğretileri tamamlama için ayrı bir sınav yapılmaması: INCA ülkelerinde bazı ülkelerde (İtalya, Japonya (okul düzeyinde) ve Singapur dışında (ulusal düzeyde) ilköğretileri tamamlama için ayrı bir sınav yapılmamaktadır.

İlköğretimde öğrencilerin sahip olmaları gereken bilgi, beceri, tutum ve davranışlar, ilköğretim programları yoluyla kazandırılmaktadır. İlköğretim programlarının kendisinden beklenen işlevleri yerine getirebilmesi için gerek toplumun gerek öğrencilerin beklentilerini karşılayacak biçimde sürekli geliştirilmesi gerekmektedir. Çünkü ilköğretim programlarının eğitimde, ilköğretimde ve eğitim programlarında görülen yönelimlere paralel bir yönelim göstermesi kaçınılmazdır. Bu nedenle, önce genelde eğitim programlarındaki yönelimlere değinmekte yarar bulunmaktadır.

Smith (1996, 2000) eğitim programı kuramı ve uygulamalarını, iletilecek bilgi yapısı olarak program, ürün olarak program, süreç olarak program ve uygulama olarak program olmak üzere dört aşamada değerlendirmektedir.

- *İletilecek bilgi yapısı olarak program* yaklaşımında program içerik bilgisi ya da konuların bütünü olarak görülmektedir. Bu kapsamda eğitim, önceden tasarlananların en etkili yollarla öğrencilere iletildiği bir süreç olarak görülmektedir.
- *Ürün olarak program* yaklaşımında eğitim genellikle teknik bir uygulama biçiminde algılanmaktadır. Amaçlar oluşturulur, planlama yapılır, uygulanır ve çıktılar ölçülür. Burada eğitim programının kuramı yalıdır. İnsan yaşamı belirli etkinliklerin gösterilmesinden oluşmaktadır. Bireylerin yaşamda göstermesi gereken yetenekler, tutumlar, alışkanlıklar ve sahip olması gereken bilgiler programın amaçlarını oluşturmaktadır. Ürün olarak programın temeli davranışsal amaçların oluşturulmasına dayanmaktadır.
- *Süreç olarak program* yaklaşımında eğitim programı daha çok öğretmen, öğrenci ve bilgi etkileşimi üzerinde durmaktadır. Diğer bir deyişle, program sınıfta neler olduğu, bireylerin neler yaptığı ve değerlendirmenin nasıl yapıldığı ile ilgilenmektedir.
- *Uygulama olarak program* yaklaşımı pek çok açıdan süreç modelinin geliştirilmiş biçimidir. Süreç yaklaşımında yargıda bulunma ve anlam oluşturmada birtakım genel ilkelerden hareket edilirken ilgiler konusuna açık biçimde yer verilmez. Uygulama yaklaşımında ise eylem ve yansıtmanın dinamik etkileşimi merkezde yer alır. Eylem konusunda yalnızca bilgilendirme yapılmaz, eylem işlenir ve gerçekleştirilir.

Geçmişte eğitimciler okuma, matematik ve fen alanlarıyla ilgili “temel” bilgileri iletmede disiplin temelli geleneksel eğitim modeline odaklanmışlardır. Öğretim süreci, öğrencilerin güdülenmesi, görev yönelimli ya da grup süreçleri, daha çok sunulacak içerik tarafından tanımlanmış ve yönlendirilmiştir. Son yıllarda bu geleneksel öğretim modeli yerine holistik ve öğrenci merkezli öğretim yaklaşımına doğru bir yönelim gözlenmektedir.

Janesick (2003), Amerika’daki program yönelimlerini incelediği çalışmasında; program yönelimlerini dört dönem ve üç kategoride değerlendirmektedir.

1. 1890-1920 : Gelenekçilerden önceki dönem
2. 1920- 1950 : Gelenekçi dönem
3. 1960-1980 : Yeniden kavramsallaştırma dönemi
4. 1980 ve sonrası : Postmodern eleştirel dönem

Buna göre:

- *Gelenekçiler*: Batıya sempati duyan ve 3R’yi (okuma, yazma, aritmetik) destekleyenlerdir.
- *Yeniden kavramsallaştırmacılar*: Gelenekselciliğin yanı sıra bilimsel gelişmeyi destekleyenlerdir. Yeniden kavramsallaştırmacılar için geleneksel yaklaşımlara alternatifler önermek yaşamsaldır.

- *Postmodernler*: Var olan sorunlar kadar ırk, sınıf, cinsiyet, çok kültürlülük ve kültürel sorunlar konusunda da sorular yöneltenlerdir.

Program yönelimlerinin tarihsel süreci Tablo 2’de gösterilmiştir (Janesick, 2003).

Tablo 2. Program yönelimlerinin tarihsel süreci

1890-1920	1920-1950
<p>Gelenek öncesi dönem</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kilise tabanlı • Çoğunlukla erkek öğrenciler ve öğretmenler • Okuyan kişi sayısının az olması • Konu öğretimine, uygulamaya, tekrara, teste odaklı 	<p>Geleneksel dönem</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alanda isim yapmış eğitimciler tarafından program yönelimlerini incelemek için oluşturulan kurullar • Amaçlara ve ürünlere vurgu • Okuyan kişi sayısının artması • Karakter gelişimi • Konu öğretimine, uygulamaya, tekrara, teste odaklı
1960-1980	1980- Günümüz
<p>Yeniden kavramsallaştırma dönemi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Öğrenci bilişini ve amaçları inceleme • Öğrenen olarak kişiye değer verme • Sorular sorma ve tekrar etme • Okulu toplum merkezi olarak görme • Çocuğu programa dahil etme • Sanata önem verme • Program yönelimlerinde ırk, sınıf ve cinsiyet eşitliğini sorgulamaya başlama 	<p>Postmodern eleştirel dönem</p> <ul style="list-style-type: none"> • Önemli sosyal sorunları program sorunları olarak görme • ırk, sınıf ve cinsiyetin programa dâhil edilmesi • Tarafsızlık, eşitlik, etik ve dayanışmanın önemli temalar durumuna gelmesi • Sosyal adaletin kritik öneme sahip olması • Önemli geçiş testleri konusunda etik endişelerin dile getirilmesi • Alternatif okullaşma

Geçmişten günümüze programdaki yönelimler, eğitimciler tarafından çalışılmıştır. Orsntein (1981) programlardaki yenilik ve yönelimleri geçmiş, bugün ve gelecek perspektifinden ele almıştır. Buna göre, 1950’li ve 1960’lı yıllarda yani geçmişteki yönelimler, takım (ekip) öğretimi, bireyselleştirilmiş öğretim, televizyonla eğitim ve bilgisayar destekli öğretimdir. 1970’lerin yönelimleri kariyer eğitimi, çevre eğitimi, etnik eğitim ve kültürel çoğulculuk ile iki kültürlü ve iki dilli eğitim, ilaç kullanımını azaltma, ondalık eğitim ve hesap makineleri, cinsel eğitim, cinsiyet ayrımcılığı yapmayan program anlayışı, hukuk ilintili program ve tüketici eğitimidir. Geleceğin yönelimleri ise iletişim, yaşamboyu eğitim, değerler eğitimi ve uluslararası işbirliğidir.

Troutman ve Palombo (1983) ise eğitim programlarındaki yönelimleri şöyle sıralamaktadır;

- iletişim becerileri ile fen ve matematiği içeren *temel akademik beceriler*,
- çocukların eğitiminin anlamlı bir parçası ve aracı durumuna gelen *bilgisayar ve diğer bilgi teknolojileri*,
- mevcut programı daha iyi duruma getirmek için *program revizyonu*,
- demokratik süreci anlama ve geliştirmeyi sağlamada *demokratik idealler*,
- gelişimsel öğrenme deneyimleri üzerine kurulan *okulöncesi eğitim programları*,
- programlardaki tüm alanlarda gelecek oryantasyonunu sağlayan *gelecek bakış açısı*,

- programlarda etnik-kültürel çeşitliliği, ekonomiyi ve dayanışmayı vurgulayan *küresel bağlantılar*,
- okullardaki personele geniş olanaklar sağlayan *yaşamboyu öğrenme*,
- eleştirel analiz ve dinleme bakış açısı becerilerini kazandıran *medya*,
- bireylerin kişisel ve kişilerarası iletişimini sağlamaya dönük *personel geliştirme*,
- problem çözme, karar verme, yaratıcılık, üst düzey düşünme vb. üzerine odaklanan *süreç yaklaşımı*,
- özellikle yeni teknolojiler konusunda personeli geliştirme, aile ve çevrenin desteğini almayı içeren *toplumdan yararlanma*,
- iş yaşamındaki değişen anlayışı yansıtan ve kişilerin isteklerini artıran *mesleki gelişim*.

Barseghian (2011) programın geleceğini şekillendiren üç yönelimden söz etmektedir. Bunlar, *dijital dağıtım*, *ilgi odaklılık* ve *becerilerdir*. Buna göre, teknoloji dijital ortamları yaygınlaştırmış, öğrenme merkezleri yoluyla ilgilere uygun ortamlar oluşturulmuş ve işbirliği, eleştirel düşünme ve iletişim vb. becerilerin geliştirilmesi zorunlu duruma gelmiştir. Bu yönelimler, öğrenci, öğretmen, okul ve eğitim sistemleri açısından şu anlamlara gelmektedir.

- *İşbirliği yapma ve ihtiyaca göre düzenleme*: Eğitimciler içerik oluşturmada öğrencilerle ve uzmanlarla çalışmayı ve onların ihtiyaçlarına göre düzenleme yapmayı öğreniyorlar.
- *Eleştirel düşünme*: Öğrenciler kaynağa ulaşmayı ve güvenli olan kaynakları ayırt etmeyi eleştirel bir biçimde öğreniyorlar.
- *Eğitimi demokratikleştirme*: İnternete her yerde erişimle birlikte, fakir ailelerin çocukları varlıklı ailelerin çocukları gibi aynı nitelikte eğitime sahip olabiliyorlar.
- *Ders kitabı endüstrisini değiştirme*: Ders kitabı yayıncıları/yayınevleri ders kitaplarının dijital sürümlerini üretmenin yollarını buluyorlar.
- *Becerilere odaklanma*: Program beceri kazandırmayı içeriyor.

Deutsch (2004) ise son 10 yılda program yönelimlerini irdelemeye çalıştığı çalışmasında program alanındaki gelişmelerin teknolojik gelişmelerden doğrudan etkilendiğini düşünmektedir. Buna göre programdaki yönelimler şöyle sıralanabilir:

- Programlar çok erken yaşlardan itibaren teknoloji okuryazarlığını kapsamak durumunda kalacaktır.
- Beynin nasıl çalıştığı ve öğrendiği konusu öğrenciler ve eğitimciler tarafından daha çok merak edilecek, nörobilim konuları sınıflarda bir ders konusu olarak ele alınacaktır.
- İnternet ve diğer medya yoluyla çocuklar zamanlarını daha çok öğrenmeye ayıracaklardır. Ödevler proje görevleri biçiminde yürütülecektir. Öğrenme hem okulda hem de evde devam eden bir süreç olarak algılanacaktır.
- Program okul dışı etkinlikleri de kapsayan bir yapıya dönüşecektir. Öğrenciler çeşitli toplum merkezlerinde uygulama olanağı bulacaktır.
- Geleceğin programları sosyal ve çevresel etmenlere dayalı olacaktır. Öğrenenler toplumun bir parçası olarak görülecektir.
- Programlar problem çözme becerisini ön plana çıkaracaktır.
- Programlar iş dünyasının gereksinim duyduğu nitelikte bireyler yetiştirmeye çalışacaktır.
- Öğretmenler bilgi kaynağı ya da otorite olma figüründen, rehber konumuna geçecektir.
- Teknoloji, eğitimi ve öğrencileri doğrudan etkileyen bir etmen olarak öğrenmede anahtar rol oynayacaktır.

Genel olarak eğitim programlarındaki yönelimler incelendiğinde, sürecin ve süreçteki etkileşimin niteliğinin önem kazandığı bir yapıya doğru gidildiği söylenebilir. Öte yandan,

program yönelimleri, öğrencilerde geliştirilmesi gereken becerileri de artırmakta ve farklılaştırmaktadır. Bu kapsamda, özellikle 21. yüzyıl becerilerine vurgu yapılmaktadır.

21. yüzyıl becerileri, öğrencilerin şimdiki ve gelecekteki sosyal ve çalışma yaşamlarında başarılı olabilmeleri için temel olan becerilerdir (Partnership for 21 st Century Skills, 2010). 21. yüzyıl becerileri, bireylerin bilgiye ulaşmalarını ve ulaştıkları bilgiyi günlük yaşamlarında karşılaştıkları problemleri çözmeye kullanmalarını, karmaşık görevleri yerine getirmelerini, üst düzey düşünme becerilerini işe koşmalarını, diğer bireylerle uyum içinde çalışmalarını, teknolojiyi kullanmalarını, ancak teknolojiyi kullanırken teknolojinin olumsuz yönlerini fark etmelerini, kendi yeterliliklerinin, dünyada ve yaşadıkları toplumdaki ekonomik, sosyal olayların farkında olmalarını sağlamaktadır.

Eğitim programlarındaki yönelimlere paralel olarak dünyada, ilköğretim programlarında çeşitli düzenlemeler yapılmaktadır. Nitekim Hall ve Özerk'in (2008, s.21) İngiltere ve diğer 21 ülkenin ilköğretim programları ve değerlendirme sürecini analiz ettikleri çalışmada, ülkelerin, programlarını değişen sosyal, kültürel ve ekonomik koşullara uydurmaya çalıştıkları görülmüştür. Çoğu ülkede son reformlar, okuma ve yazmanın niteliğini artırmanın yanı sıra bilginin kullanılması ve öğrenmeyi öğrenmeye vurgu yapmaktadır. İlköğretimin amaç ve görevleri dikkate alındığında, programda gerçekleştirilen değişimler aşağıda belirtilen gerekçelerle yapılmaktadır (National Curriculum, 2009):

- Tüm çocuklara okuma, yazma, konuşma, dinleme ve hesaplamada sağlam bir temel kazandırmak,
- Çocuklar için öğretme ve öğrenmeyi sağlamada okullara daha fazla esneklik önermek,
- Çocuklara modern bir yabancı dil öğretme için ilköğretim okullarına zaman vermek,
- Çocukların kişisel gelişimlerine daha fazla önem ve yer vermek,
- Okulöncesi eğitimdeki oyun temelli öğrenmeden ilköğretimdeki formal öğrenmeye bir geçişi desteklemek,
- Yaşam boyunca devam edecek öğrenme için yaratıcılık ve hayal gücünü desteklemek.

Programlarda yapılan değişim gereksinimlerinin yanı sıra Hall ve Özerk'in (2008, s.11) yaptığı çalışmada da ülkelerin ilköğretim programlarının amaçlarında bir uyum ve örtüşmenin söz konusu olduğu belirtilmektedir. Buna göre programlarda ortak olan/yinelenen amaçlar şunlardır:

- Tüm çocukların potansiyellerini geliştirme,
- Bireyi çok yönlü olarak yetiştirme,
- İyi vatandaşlığı teşvik etme,
- Yaşamboyu öğrenmeyi besleme,
- Hızla değişen küresel dünyada yaşam için esnek birey yetiştirme.

2003 yılında QCA (Qualifications and Curriculum Authority)'nın komisyonu olan INCA'nın (International Review of Curriculum and Assessment) dünyadaki 20 ülkeyi kapsayan ilköğretimle ilgili yaptığı durum çalışmasında, ilköğretim programlarına ilişkin durum değerlendirmesinden şu sonuçlara ulaşılmıştır (QCA, 2003):

Program Yapısı ve İçerik

- İlköğretim programı genellikle okuma yazma, hesaplama ve çocuğun tüm yönleriyle gelişmesi arasında bir denge sağlamayı amaçlamaktadır.

- Konu alanları arasında her zaman bir örtüşme bulunmakla birlikte, disiplinlerin bütünleştirilmesine yönelik bir yaklaşım teşvik edilmektedir.
- Programların merkezi olarak belirlendiği ülkelerde, yerel esnekliğe yer verilmesine yönelik güçlü bir yönelim bulunmaktadır.
- INCA ülkelerinde ilköğretim programlarında genelde ortak olarak yer alan dersler; ana dil, matematik, fen (kimi zaman teknolojiyi de içermektedir), sanat ve müzik (sıklıkla drama, dans ve medya çalışmalarını içermektedir), beden eğitimi (sıklıkla sağlık eğitimi ve kimi zaman dans içermektedir) ve insan bilimlerinin kimi formlarıdır.
- İnsan bilimleri; edebiyat, din ve ahlak eğitimi, sosyal bilgiler, hatta kişisel, sosyal ve sağlık eğitiminin belli yönlerini içeren bütünleştirilmiş ve tematik yaklaşımla verilmektedir.
- Çoğu ülkenin programları öğrenme çıktılarına göre düzenlenmiştir.
- Kimi ülkelerde ilkokul düzeyinde çocuklara yabancı dil ya da kişiliği geliştirmeye yönelik seçimsel dersler önerilmektedir.
- Tüm ülkelerde vatandaşlık, ister ayrı, isterse insan bilimleri içinde olsun, programın bir parçası olarak yer almaktadır.

Kişisel Gelişme ve Kapsamlı Beceriler

- Gelecekte gereksinim duyulacak temel beceriler; iletişim/medya ya/ya da okuma-yazma, hesaplama/aritmetik, bilgi teknolojisi ya da teknoloji okuryazarlığı, kişisel ve kişilerarası/sosyal becerilerdir.
- Tüm ülkelerde yaşamboyu öğrenme, iş yaşamı ve sosyal katılım için önemli olan temel/ortak becerilere yönelik yüksek bir beklenti bulunmaktadır.
- Kişisel, sosyal ve halk eğitiminin bakış açıları, beden eğitimi, sosyal bilgiler ya da uygulamalı sanatlarla birleştirilmektedir.

Okuma yazma ve Hesaplama

- Tüm ilköğretim düzeyindeki programlarda, matematik ya da hesaplama ayrı bir ders olarak yer almaktadır.
- Sekiz ülkede okuma yazma stratejisi beş ülkede hesaplama stratejisi benimsenmektedir.

Yabancı Dil

- Tüm ülkelerde –İngiltere, Japonya, Yeni Zelanda, ABD ve Galler hariç- bir yabancı dil ilköğretim programının zorunlu bir parçasıdır. Programlarda bir ya da daha fazla yabancı dil olması konusunda artan bir yönelim bulunmaktadır.

Geçiş ve İlerleme

- İlköğretimde çocuklar genelde yaşa göre gruplanmaktadır. Kimi zaman, küçük okullarda ortamı ve personeli etkili kullanmak için dikey gruplama yapılmaktadır.

Bu analize göre ana dil, matematik, fen (kimi zaman teknolojiyi de içermektedir), sanat ve müzik (genelde drama, dans ve medya çalışmalarını içermektedir), beden eğitimi ve insan bilimlerinin kimi formlarını içeren beş öğrenme alanı, tüm ülkelerde ortak olarak yer almaktadır. Buna ek olarak, gelecekte gereksinim duyulacak temel beceriler; iletişim/ medya ve/veya medya okuryazarlığı, okuma yazma hesaplama/aritmetik, bilgi teknolojisi ya da teknoloji okuryazarlığı, kişisel ve kişilerarası/sosyal beceriler tüm ülkelerde en üst düzeyde benimsenmekte ve önemsenmektedir. Tüm ülkelerde programlarda kişisel ve sosyal becerilere önem verme yönelimi artmaktadır; ancak ayrı bir ders olarak yer almamaktadır. Okuma yazma ve hesaplama temel alanlar olarak görülmektedir. Dil ise programın önemli bir parçası olarak kabul edilmektedir.

2005-2008 yılları arasında seçilen 10 ülkede program değişikliklerini belirlemeyi amaçlayan çalışmada ise şu sonuçlara ulaşılmıştır (Pepper, 2008):

- Ülkeler, programlarında önemli ve ciddi değişiklikler yapmaktadırlar.
- Kimi ülkeler özellikle okuma-yazma ve hesaplama başta olmak üzere standartları yükseltmek için programda iyileştirmeler yapmaktadırlar. Bu konuda Fransa, Almanya ve Yeni Zelanda'da uluslararası sınavlar önemli bir etmen olmuştur. Diğer kimi ülkelerde değişimler, çocukları toplumda yaşamboyu öğrenici ve etkin katılımcı olarak hazırlayabilmek için öğrenme çıktıları üzerinde yoğunlaşmaktadır.
- Dünya ülkelerinde ilköğretimde içeriğin genişliği konusunda uluslararası anlayış birliği bulunmaktadır.
- Program içeriğinin düzenlenmesine yönelik yaklaşımlarda farklılıklar bulunmaktadır. Kimi ülkelerde program, dersler bağlamında düzenlenirken kimi ülkelerde de alan bağlamında düzenlenmektedir. "Dersler" bağlamında düzenlenen program içeriği tarih ve coğrafya gibi göreceli olarak sınırları olan alanlardan oluşmaktadır. "Alan" bağlamında düzenlenen program anlayışında ise genişliği olan deneyimlerden oluşmaktadır.
- Dersler ve alanlar arasındaki farklar açık değildir. İspanya'da alanlar daima matematiği içermektedir. Aynı biçimde Yeni Zelanda'da alanlar Sosyal Bilimler gibi genişliği olan ve İngilizce gibi sınırları olan alanları içermektedir.
- Yalnızca iki ülkenin programı dersler bağlamında düzenlenmektedir. Bu ülkelerden biri Slovenya öteki Norveç'tir. Ancak Norveç birinci basamakta alanları temel almakta ikinci basamakta alanlardan derslere geçmeye çalışmaktadır.
- Ülkeler programda bilginin uygulanması bağlamında "yeterlikler" ve "beceriler" kavramlarını kullanma yönelimindedirler. Oysa dersler ve alanlar program organizasyonunda üniteyi temel almaya ve değerlendirmenin temeli olmaya devam etmektedir.
- Bazı ülkeler, yaşamboyu öğrenmeyi gerçekleştirme bağlamında önem kazanan bireyselleştirilmiş öğrenme ya da bununla ilişkilendirilmiş kavramları tanımlamaktadır.
- Kimi ülkeler öğrencilere dönük ve daha eğlenceli olması için programın geliştirilmesinde programın toplumu tüm yönleriyle yansıtmasını sağlamaya çalışmaktadır.
- Kimi ülkelerde ilköğretim düzeyinde yabancı dile önem ve öncelik verilmektedir.
- Vatandaşlık eğitimi çoğu ülkede yerleşmiş bulunmakta olup on ülkeden ikisinin programında etkili biçimde yer almaktadır.
- Kimi ülkeler programların yaş aralığını değiştirmektedir. Bu ülkeler programı okulöncesinden ilköğretime, ilköğretimden ortaöğretime geçişi ve devamlılığı sağlayacak biçimde çocukların gelişim dönemlerine uygun duruma getirmeye çaba göstermektedir.

Bu çalışma göstermektedir ki tüm ülkeler, programlarında değişiklik yapmaktadırlar. Bu değişiklikler, okuma yazma ve hesaplamayı öğrenmeyi ya da topluma etkin katılımı sağlayacak standartları vurgulayan bir yaklaşımla yapılmaktadır. Oysa bu değişikliklerin etkisi henüz tam olarak bilinmemektedir. Ülkelerin çoğu, dersler yerine öğrenme alanlarını kullanmaktadırlar. Bunun, ilköğretime geçişi daha sağlıklı kıldığı, program bütünlüğü yoluyla öğrenmeyi artırdığı ve programlar arası geçişi geliştirdiği düşünülmektedir. On ülkede genel olarak yeterlikler ya da beceriler yoluyla bilgiyi kullanmaya yönelik bir yönelim bulunmaktadır. Ayrıca, bireyselleştirilmiş öğrenme, öğrenci katılımını artıran ve yaşamboyu öğrenmeye hazırlayan bir yöntem olarak kabul edilmektedir.

Metais (2003, ss.4-83) tarafından INCA ülkelerinde gerçekleştirilen çalışmada da ilköğretim programlarındaki yönelimler şöyle belirlenmiştir (Gültekin, 2007, ss.289-294):

Program

- İlköğretim programında dersler arasındaki bağlantılara dikkat edilmesi
- Programların merkezi olarak belirlendiği ülkelerde belirlenen zamanı kullanma konusunda yerel esnekliğe yer verilmesi
- Programların çağın gereksinimlerine göre yeniden gözden geçirilmesi
- Programların ilgili uzman kuruluşlar tarafından hazırlanması
- Programlarda, çocuklara yaşam boyu öğrenme kapsamında, istihdam ve sosyal katılımı ilişkili yetenek ve becerilerin kazandırılması
- Programın daha zengin öğrenme deneyimlerine yer vermesi
- Programda yabancı dil öğretimine önem verilmesi
- Programlarda vatandaşlık eğitimi, bireysel eğitim, sosyal eğitim ve sağlık eğitimi konularına önem verilmesi

Öğretme ve Öğrenme

- Sınıflara bilgi ve iletişim teknolojilerinin entegre edilmesi
- Grup çalışması ve bağımsız öğrenmeye önem ve öncelik verilmesi

Öğretme ve Öğrenme Materyalleri

- Öğretme-öğrenme materyallerinin kullanımında çeşitlilik sağlanması
- İnternetin yaygın olarak kullanılması ve materyallerin elektronik olarak üretilmesi

Görüldüğü gibi ilköğretim programları dikkate alındığında, ilköğretim programlarının çağın gereksinimlerine göre sürekli geliştirilmesi kaçınılmaz görülmektedir. İlköğretim programlarında dersler arasındaki bağlantılara dikkat edilmesi, programların zengin öğrenme deneyimlerine yer vermesi, yabancı dil ve vatandaşlık eğitimine önem vermesi beklenmektedir. Ayrıca, teknolojinin öğretime entegre edilmesi, öğretme materyallerinin kullanımında çeşitliliğe gidilmesi ve internetin yaygın kullanımının sağlanması da beklentiler arasında yer almaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Dünyadaki yönelimlere bağlı olarak Türkiye’de de eğitim küreselleşme, bilgi-iletişim teknolojileri ve nüfus hareketlerinin etkisi altındadır. Küreselleşmenin etkisi, eğitim uygulamalarını yönlendirmektedir. Küreselleşme, eğitimde bireylerin diğer ülkelerdeki insanlarla iletişimini, bilgi alışverişini ve öğrenci/öğretim elemanı değişimini artırmaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki devrim niteliğindeki gelişmeler, eğitime yeni ufuklar açmakta, eğitimde imkân ve fırsat eşitliğinin sağlanmasında önemli bir araç görevi görmektedir. Nüfus, eğitim projeksiyonlarındaki önemini korumaktadır; çünkü hızlı nüfus artışı ve köyden kente göç nedeniyle nüfusun ülke genelinde dengesiz dağılımı, eğitimde nicelikten niteliğe geçişi büyük ölçüde engellemektedir.

Dünyadaki yönelimler, Türkiye’de eğitimi ve dolayısıyla ilköğretimi de etkilemekte ve yönlendirmektedir. Nitekim dünyada son yıllarda ilköğretim programlarında reform yapma yönelimine paralel olarak Türkiye’de de 2004 yılında ilköğretim programları yeniden hazırlanmıştır. İlköğretim programlarında reform yapma yönelimi eğitim sistemi için de söz konusu olmuş; Türkiye’de 2012 yılında eğitim sistemi yeniden düzenlenmiştir. 4+4+4 olarak isimlendirilen bu reform girişimi, eğitim programlarında yeni bir düzenlemeyi gerekli kılmaktadır.

Öğrenme alanındaki paradigma değişiklikleri bağlamında davranışçı kuramdan bilişsel kurama, bilişsel kuramdan da yapılandırmacı kurama doğru bir yönelim söz konusudur. Eğitim

uygulamalarını, dolayısıyla eğitim programlarını derinden etkileyen yapılandırmacı kuram, Türkiye’de de etkisini göstermiş; 2004 yılında hazırlanan ilköğretim programları yapılandırmacı kuram temel alınarak hazırlanmıştır.

Gerek toplumsal yaşamda gözlenen değişimler gerek öğrenme alanındaki yönelimler, eğitim programlarını yönlendirmektedir. Bu bağlamda eğitim programları küreselleşme ve teknolojiden doğrudan etkilemektedir. Bu iki etmen eğitim programlarında demokratik idealler ve değerler eğitimi, etkili vatandaşlık eğitimi, yaşamboyu öğrenme, öğrenmeyi öğrenme, küresel bağlantılar, iletişim, 21. yüzyıl yaşam becerileri ve mesleki gelişim konularını öne çıkarmaktadır. İlköğretim programlarında ise çocuklara okuma, yazma, konuşma, dinleme ve hesaplamada sağlam bir temel kazandırmak, çocukların çok yönlü gelişmesini desteklemek, çocukların iyi ve etkili vatandaş olmalarına yardım etmek, yaşam boyu öğrenmeyi beslemek, yaşam becerilerini artırmak, yaratıcılık ve hayal gücünü desteklemek gibi temel amaçlara vurgu yapılmaktadır. Bu bağlamda, ilköğretim programlarında, okuma yazma, hesaplama ile çocuğun tüm yönleriyle gelişmesi arasında bir denge sağlama, disiplinlerin bütünleştirilmesini teşvik etme, programları öğrenme çıktılarına göre düzenlenme, ilkokul düzeyinde çocukları yabancı dil öğrenmeye teşvik etme, vatandaşlık eğitimini programın bir parçası olarak kabul etme, yaşamboyu öğrenme, iş yaşamı ve sosyal katılım için önemli olan temel/ortak becerileri önemseme ve programı öğrencilerin özelliklerine göre uyarılma gibi yönelimler gözlenmektedir.

Dünyada ilköğretim programlarındaki yönelimlere paralel olarak Türkiye’de ilköğretim programlarında önemli değişiklikler yapılmıştır. Özellikle 2004 ilköğretim programlarında, dünyadaki yönelimlere paralel olarak dersler arasındaki bağlantılara dikkat edildiği, tek disiplinli program deseni yerine disiplinlerarası program deseninin dikkate alındığı ve tematik yaklaşımın benimsendiği görülmektedir. Yine ilköğretim programlarında eleştirel düşünme, problem çözme, bilimsel araştırma, yaratıcı düşünme, girişimcilik, iletişim, bilgi teknolojilerini kullanma ve Türkçe’yi güzel kullanma becerilerine yer verilerek, çocuklara yaşam boyu öğrenme kapsamında, istihdam ve sosyal katılımı ilişkili yetenek ve becerilerin kazandırılmasına çalışıldığı söylenebilir. Ayrıca, ilköğretim programlarında yabancı dil eğitimi, vatandaşlık eğitimi, bireysel eğitim, sosyal eğitim ve sağlık eğitimi konularına yer verilmesi, grup çalışması ve bağımsız öğrenmeye önem ve öncelik verilmesi, sınıflara bilgi ve iletişim teknolojilerinin entegre edilmesi, öğretme-öğrenme materyallerinin kullanımında çeşitlilik sağlanması, internetin yaygın olarak kullanılması ve materyallerin elektronik olarak üretilmesi, dünyadaki yönelimlerle örtüşmektedir. Buna karşılık, ilköğretim programlarının merkezi olarak belirlendiği ülkelerde belirlenen zamanı kullanma konusunda yerel esnekliğe yer verilmesi, programların ilgili uzman kuruluşlar tarafından hazırlanması ve programların çağın gereksinimlerine göre yeniden gözden geçirilmesinin ise dünyadaki yönelimlerle örtüşmediği görülmektedir (Gültekin, 2007, ss.289-294).

Sonuç olarak, dünya ülkelerinde ilköğretim programlarındaki yönelimler dikkate alındığında, Türkiye’de daha nitelikli bir ilköğretim sağlama adına kimi düzenleme ve geliştirme çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda Türkiye’de daha nitelikli bir ilköğretim programına sahip olma bakımından yapılması gereken çalışmalar şöyle özetlenebilir:

1. Türkiye’de ilköğretimde istenilen verimin sağlanması için:

- Her çocuğun ilköğretime eşit koşullarda başlaması ve ilköğretimde niteliğin yükselmesi için okulöncesi eğitimde okullaşma oranı artırılmalıdır.

- Türkiye, programı öğrenme sonuçlarına dayalı olarak düzenlemeye ya da özel programlar başlatmaya katkıda bulunan TIMSS, PIRLS ve PISA gibi uluslararası değerlendirme çalışmalarına katılmaya devam etmelidir.
- Eğitim hizmetlerinin daha sağlıklı yürütülmesi ve verimin artırılması bakımından okul yönetimlerinin, okulların finansmanı, yönetimi ve öğrenme sürecine yönelik yetkileri artırılmalıdır.
- İlköğretimde ikili öğretim ve kalabalık sınıflarda öğretim uygulamalarına son verilmelidir.
- Öğretmenlerin öğretim ve teknoloji kullanma becerileri geliştirilmelidir. Bunun için öğretmenlere öğretimde, çeşitli öğretim yaklaşım, yöntem ve tekniklerini uygulayabilmelerini ve çağın teknolojilerini öğretimde etkili bir biçimde kullanmalarını sağlayabilecek hizmetiçi eğitimler gerçekleştirilmelidir.
- İlköğretimde aileler, okul çalışmalarına daha fazla katılması yönünde teşvik edilmelidir. Okul-aile işbirliğinin gücünden daha fazla yararlanılmalıdır.

2. İlköğretim programları:

- Yerel olarak uygulanabilecek esnekliğe sahip olmalıdır. Bu esneklik, ünite ya da konulara ayrılacak zamanı belirlemenin ötesine geçmelidir.
- Çağdaş gelişmeler doğrultusunda sürekli geliştirilmelidir. Bu kapsamda 2004 yılında yürürlüğe giren ilköğretim programının, 4+4+4 sistemi de göz önüne alınarak uygulamadan da alınacak dönütler doğrultusunda sürekli geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.
- Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi'nin yaşamboyu öğrenme için belirlediği ana dilde iletişim, yabancı dilde iletişim, matematik yeterliği ve fen ve teknolojide temel yeterlik, dijital yeterlik, öğrenmeyi öğrenme, vatandaşlık yeterliği, girişimcilik ve kültürel farkındalık becerilerini kazandırmaya çaba göstermelidir. Yine yaşamboyu öğrenme kapsamında, problem çözme, eleştirel düşünme, yaratıcılık özelliklerinin kazandırılmasına öncelik vermelidir.
- Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini geliştirecek biçimde zenginleştirilmeli; çocukların çok yönlü gelişmelerini sağlayacak sosyal etkinliklerle desteklenmelidir.
- Öğrencilerin iyi vatandaş kadar etkili vatandaş olması ve demokrasinin temel değerlerini benimsemesi için vatandaşlık eğitimine özel bir önem vermelidir.
- Olanaklar ölçüsünde, bilgi ve iletişim teknolojileri ile desteklenmelidir. Öğrencilerin bilgiye ulaşması ve bilgiyi kullanmasında çok önemli fırsatlar sunan internetin yaygın olarak kullanılması için çaba gösterilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akkoyunlu, B. (1998). Bilgisayar ve eğitimdekullanılması.B. Özer, (Ed.), *Çağdaş eğitimde yeni teknolojiler* içinde (s.33-45). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Amadio, M., Gross, S., Ressler, P. ve Truong N. (2004). *Quality education for all? World trends in educational aims and goals between the 1980s and the 2000s*.16.05.2006 tarihinde http://portal.unesco.org/education/en/ev.phpURL_ID=37331&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html adresinden edinilmiştir.
- Barseghian, T. (2011). *Three trends that will shape the future of curriculum*. 25.02.2012 tarihinde <http://mindshift.kqed.org/2011/02/three-trends-that-will-shape-the-future-ofcurriculum/> adresinden alınmıştır.
- Blenkin, G. ve Kelly, V. (1998). The concept of a developmental curriculum.J. Moyles ve L. Hargreaves, (Ed.), *The primary curriculum: Learning from international perspectives*. New York, USA: Routledge.

- Bruns, B., Mingat, A. ve Rakotomalala, R. (2003). *Achieving universal primary education by 2015: A chance for every child*. Washington, D.C.: The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank.
- Demirel, Ö. (2001). Öğretimde yenilikler. M. Gültekin, (Ed.), *Öğretimde planlama ve değerlendirme*. (Editör: Mehmet Gültekin). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Deutsch, N. (2004). *Curriculum trends*. <http://www.nelliemuller.com/CurriculumTrends.doc> adresinden 25.02.2013 tarihinde edinilmiştir.
- Good, D. G. (1999). *Future trends affecting education*. 25 Mart 2009 tarihinde <http://www.ecs.org/html/Document.asp?chouseid=1327> adresinden alınmıştır.
- Gültekin, M. (2007). Dünyada ve Türkiye’de ilköğretimdeki yönelimler. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 7(2).
- Gültekin, M., Karadağ, R. ve Yılmaz, F. (2007). Yapılandırmacılık ve öğretim uygulamalarına yansımaları. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 503-528.
- Hall, K. ve Özerk, K. (2008). Primary curriculum and assessment: England and other countries. *Primary Review Interim Reports*. University of Cambridge 2008.20.02. 2011 tarihinde <http://image.guardian.co.uk/sys-files/Education/documents/2008/02/08/primarytests.pdf> adresinden alınmıştır.
- Hay, L. E. ve Roberts, A.D. (1989). *Curriculum for the new millennium: Trends shaping our schools*. Report of the 1987-1988 Study Committee, Fall 1988. A Position Paper.
- Hayes, D. (2006). *Primary education*. Oxon, England: David Fulton Publishers.
- Jacobs, H. H. (2010). Upgrading content: Provocation, invigoration, and replacement. H. H. Jacobs (Ed.). *Curriculum 21: Essential education for a changing world* içinde (30-59). Virginia, USA: ASCD Publications.
- Janesick, V. J. (2003). *Curriculum trends: A reference handbook*. ABC-CLIO inc, USA.
- Jerald, C. D. (2009). *Defining a 21st century education*. The Center for Public Education. 30.03.2012 tarihinde http://www.cfsd16.org/public/_century/pdf/Defininga21stCenturyEducation_Jerald_2009.pdf adresinden alınmıştır.
- Leonie (2008). *Trends and drivers of change in learning system*. 30.03.2009 tarihinde http://www.educationobservatories.net/leonie/outputs/LEONIE__final_trends_of_change.pdf adresinden alınmıştır.
- Littledyke, M. (1998). Constructivist ideas about learning. M. Littledyke ve L. Huxford (Ed.). *Teaching the primary curriculum for constructive learning* içinde (1-16). Oxon, England: David Fulton Publishers.
- Mc Carty, J. ve Quinn, L. F. (2009). *Elementary education-current trends*. 05.05. 2005 <http://education.stateuniversity.com/pages/1950/Elementary-Education.html> adresinden alınmıştır.
- Metais, J. L. (2003). Internatinal trends in primary education. *INCA Thematic Study*. 25.10.2005 tarihinde www.inca.org.uk/pdf/thematic_study_9.pdf adresinden alınmıştır.
- Miralao, V. A. ve Gregorio, L.C. (2000) . Synthesis of country reports and general trends and needs. L. C. Gregorio ve I. Byron (Ed.). *Capacity-building for curriculum specialists in East And South-East Asia*. Final Report Of The Training Seminar Bangkok, Thailand 12-16 December 2000. 30.03.2012 tarihinde <http://www.ibe.unesco.org/curriculum/Asia%20Networkpdf/bkrep.pdf#page=39> adresinden alınmıştır.
- Miller, R. (2001). 21st century transitions: opportunities, risks and strategies for governments and schools. *Schooling for Tomorrow: What Schools for the Future?*, OECD/CERI, 2001.
- National Curriculum (2009). Primary curriculum review. 05. 04. 2009 tarihinde <http://curriculum.qca.org.uk/key-stages-1-and-2/Values-aims-and-purposes/primary-curriculum-review/index.aspx> adresinden alınmıştır.
- OECD. (2008). *Trends shaping education-2008 Edition*. 05.4.2009 tarihinde http://www.oecd.org/document/58/0,3343,en_2649_35845581_41208186_1_1_1_37455,00.html adresinden alınmıştır.

- QCA. (2003). *Analysis of evidence from an international study on Primary Education*.05. 04. 2009 tarihinde <http://www.teachfind.com/qcda/microsoft-word-finalprimaryevidencedossiersection42dinternationalreviewofprimarycurri-12> adresinden alınmıştır.
- Partnership for 21st Century Skills. (2010). *21st century readiness for every student: a policymaker's guide*.20.09.2013 tarihinde www.p21.org. adresinden alınmıştır.
- Pepper, D. (2008). *Primary curriculum change: Directions of travel in 10 countries since 2005*. 10. 05. 2009 tarihinde http://www.qca.org.uk/libraryAssets/media/FINAL_Primary_Evidence_Dossier_section_4b_International_review_of_primary_curricula_update_2008.pdf adresinden alınmıştır.
- Ornstein, A. C. (1981). Curricular innovations and trends: Recent past, present, and future. *Peabody Journal of Education*, 59(1) 46-53.
- Vogl, H. (2009). *Some trends on school education in Europe*.10. 05. 2009 tarihinde <http://www.slideshare.net/heiko.vogl/some-trends-on-school-education-in-europe> adresinden alınmıştır.
- Smith, M. K. (1996, 2000). *Curriculum theory and practice*. 25. 05.2009 tarihinde www.infed.org/biblio/b-curric.htm adresinden alınmıştır.
- Stevenson, K. R. (2002). *Ten educational trends shaping school planning and desing*. Department of Educational Leadership and Policies College of Education University of South Carolina September, 2000 Ed. D. 25.05.2009 tarihinde www.edfacilities.org adresinden alınmıştır.
- Stewart, V. (2010). A Classroom as wide as the world. H. H. Jacobs (Ed.).*Curriculum 21: Essential education for a changing world* içinde (s.97-114). USA: ASCD publications.
- Troutman, B. I. ve Palombo, R. D. (1983). Identifying future trends in curriculum planing. ASCD. 10.10.2013 tarihinde http://www.ascd.org/ASCD/pdf/journals/ed_lead/el_198309_troutman.pdf adresinden alınmıştır.
- UNESCO. (2005).*Education trends in perspective: Analysis of the world education indicators*.10.05.2009 tarihinde <http://www.uis.unesco.org/TEMPLATE/pdf/wei/WEI2005.pdf> adresinden alınmıştır.
- Wilmarth, S. (2010). Five socio-technology trends that change everything in learning and teaching. H. H. Jacobs, (Ed.).*Curriculum 21: Essential education for a changing world* içinde (s.80-96). USA: ASCD publications.